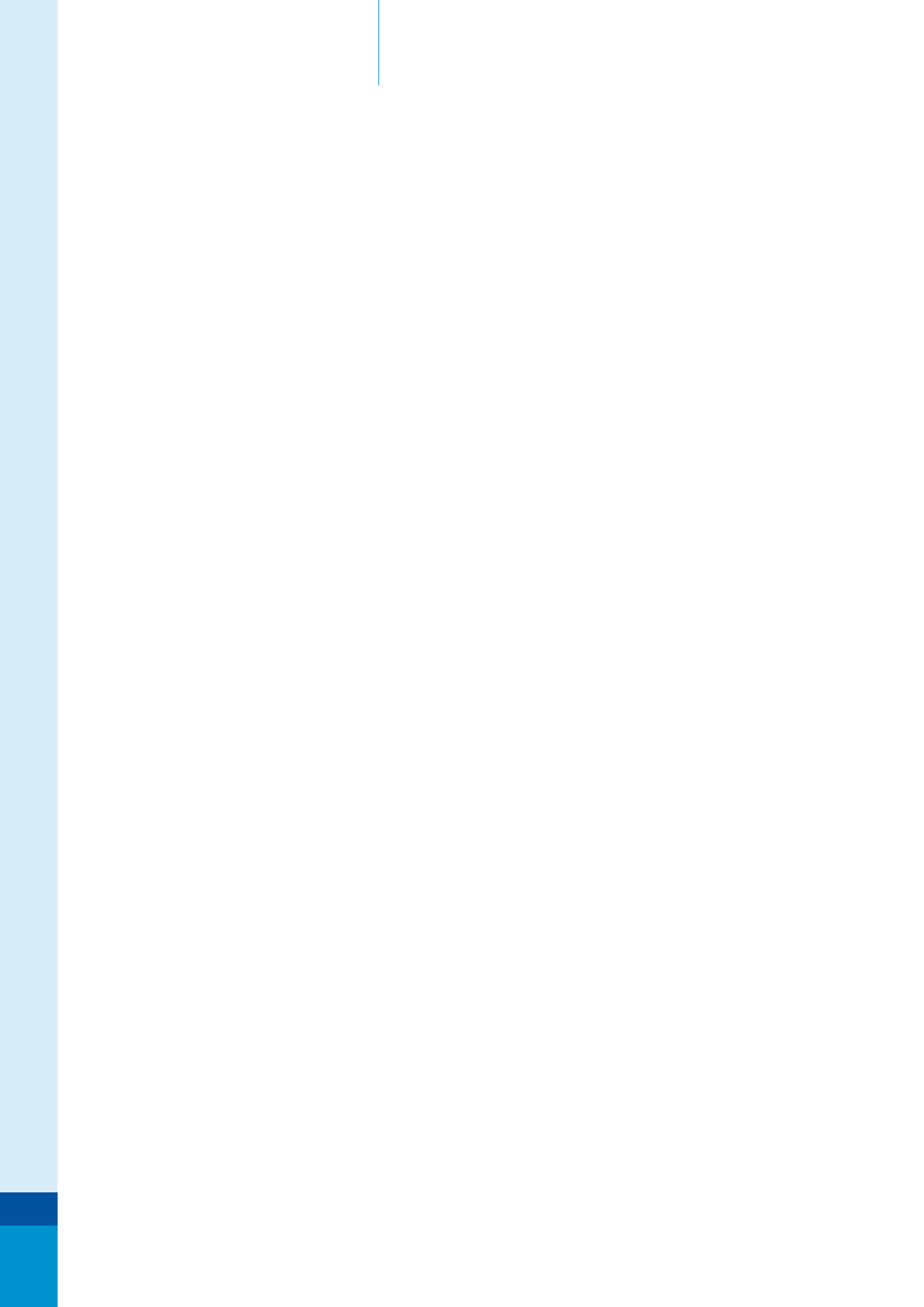

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe
Jaarverslag 2009

Inhoud

Samenstelling	Raad van Commissarissen, directie, ondernemingsraad en aandeelhouders	3
Raad van Commissarissen	Voorstel aan de aandeelhouders	4
	Verslag van de Raad van Commissarissen	5
Directieverslag	Strategie en beleid	7
	Watervoorziening	9
	Distributie	11
	Jaarproductiecijfers	13
	Waterkwaliteit	14
	Productiestations	15
	Klanten	16
	Mens en organisatie	18
	Financiën	21
	ICT	22
	IndoWater	23
	Ander water	25
	Risicobeheersing	26
	Beveiliging en Crisismanagement	28
	Toekomstige ontwikkelingen	29
	Kengetallen	30
	Vorzieningsgebied	31
Jaarrekening 2009	Enkelvoudige balans per 31 december 2009	34
	Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2009	35
	Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening	36
	Geconsolideerde balans per 31 december 2009	47
	Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2009	48
	Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2009	49
	Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening	50
Overige gegevens	Statutaire bepaling winst	56
	Voorstel winstbestemming	56
	Accountantsverklaring	57
Bijlagen	Overzicht van geconsolideerde werkmaatschappijen	59

Raad van Commissarissen, directie, ondernemingsraad en aandeelhouders

Raad van Commissarissen	T. Klip-Martin M.J. Augusteijn-Esser J. Kuper J.H. van der Laan A. Meijer G. Vlieghuis	voorzitter
-------------------------	---	------------

	A.B.M. Schrijver	secretaris
--	------------------	------------

Directie	K.J. Hoogsteen
----------	----------------

Ondernemingsraad	M. Verhoeven G. Blom J. Kikkert W. Schepers J. de Vries	voorzitter secretaris
------------------	---	--------------------------

Aandeelhouders	<i>Aantal aandelen</i>
Provincie Drenthe	907
Gemeente Aa en Hunze	57
Gemeente Assen	133
Gemeente Borger-Odoorn	55
Gemeente Coevorden	77
Gemeente Emmen	219
Gemeente Hoogeveen	117
Gemeente Midden-Drenthe	68
Gemeente Noordenveld	68
Gemeente Tynaarlo	43
Gemeente Westerveld	20
Gemeente De Wolden	50

De in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van november 2009 besloten uitgifte van aandelen was ultimo 2009 nog niet geëffectueerd en is dus niet meegenomen in bovenstaand overzicht.

Voorstel aan de aandeelhouders

Hierbij bieden wij u het door de directie opgestelde jaarverslag 2009 van NV Waterleidingmaatschappij Drenthe aan met daarin opgenomen de jaarrekening over 2009. De jaarrekening is gecontroleerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. en van een goedkeurende verklaring voorzien. De verklaring is in de jaarstukken opgenomen.

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met de directie besproken in een vergadering van de Raad van Commissarissen waarbij ook de accountant aanwezig was.

De winst- en verliesrekening over 2009 sluit met een positief saldo van € 2.758.000,-.

Voorgesteld wordt het maximaal toegestane dividend ter grootte van 6%, zijnde de wettelijke rente per 1 januari 2009, van het geplaatste aandelenkapitaal aan aandeelhouders uit te keren en het restant aan de statutaire reserve toe te voegen.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt voorgesteld de jaarrekening en de daarin opgenomen winstverdeling vast te stellen.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt tevens voorgesteld voor het jaar 2009 decharge te verlenen aan de bestuurder voor het gevoerde bestuur en de leden van de Raad van Commissarissen voor het gevoerde toezicht.

Assen, 28 juni 2010

Namens de Raad van Commissarissen,
T. Klip-Martin, voorzitter

Verslag van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft in het verslagjaar viermaal vergaderd in aanwezigheid van de bestuurder. In de vergaderingen waarin de jaarresultaten en accountantsverklaring betreffende de controle jaarrekening 2008 werd besproken, waren tevens de controller van WMD en de externe accountant aanwezig.

In een vergadering waarin alleen de leden van de Raad van Commissarissen aanwezig waren, werd het functioneren van de bestuurder besproken.

In het verslagjaar zijn onder meer de volgende onderwerpen besproken:

- Motie Koppejan (Waterleidingwet)
- Samenwerking Dunea/PWN (Aceh)
- Herstructurering WMD
- Samenwerking Waterbedrijf Groningen
- Onderzoek Bureau Berenschot (Samenwerking met waterschap Velt en Vecht)
- Juridische vormgeving laboratorium
- Koude/warmte opslag
- Lange termijnvisie waterketen
- Samenwerking waterschap Velt en Vecht
- Dierenpark Emmen
- Benoeming RvC-leden
- Rooster RvC-leden
- Topstructuur WMD
- Inkoop energie
- Klantenpanel
- Verlenging convenant Grondwaterbescherming 2004
- Grondtransacties
- Waterlevering Vitens
- Jaarresultaten en rapportage accountant
- Risicoprofiel
- Internationale benchmark 2008
- Futuro
- Financieel beleidsplan 2009
- Financiering WMD
- Treasurybeleid
- Grondwaterbelasting levering water aan Gietwater BV
- Autorisatie en procuratie
- Financieel plan 2010
- Tariefvoorstellen 2010
- Uitgifte aandelen
- Overlegvergaderingen ondernemingsraad
- WWb-CAO/arbeidsvoorwaarden

De leden van de Raad van Commissarissen worden benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders waarbij voor één commissaris een voordracht wordt gedaan door Gedeputeerde Staten van Drenthe en voor drie commissarissen door clusters van gemeenten. De clusters zijn:

- Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo
- Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen
- Hoogeveen, Midden-Drenthe, Westerveld en De Wolden

Voor de overige commissarissen wordt een voordracht gedaan door de Raad van Commissarissen.

De ondernemingsraad heeft een recht van aanbeveling aan de rechtspersonen en organen die een voordracht aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders kunnen doen en voor een derde van de leden een zogenaamd versterkt aanbevelingsrecht. De Raad van Commissarissen en de ondernemingsraad zijn een convenant overeengekomen, waarin afspraken zijn gemaakt over de procedure bij het aanbevelingsrecht.

Rooster van aftreden

De leden van de Raad van Commissarissen zijn tevens lid van de Raad van Commissarissen van Noordwater BV en Aqua Borealis BV; twee dochtermaatschappijen van de NV Waterleidingmaatschappij Drenthe die de aandelen houden van diverse werkmaatschappijen, waarin andere wateractiviteiten zijn ondergebracht. Het volgende rooster van aftreden geldt:

Naam	Jaar
M.J. Augusteijn-Esser	2010
A. Meijer	2010
J. Kuper	2011
G. Vliegghuis	2011
T. Klip-Martin	2012
J.H. van der Laan	2012

Het rooster van aftreden is in 2009 gewijzigd. In verband met de lopende discussies over de herstructurering van WMD is de termijn van de heren Kuper en Vliegghuis met twee jaar verlengd.

Hierna treft u een korte beschrijving aan van de leden van de Raad van Commissarissen.

Mevrouw T. Klip-Martin, geboren op 30 maart 1954, lid van College van Gedeputeerde Staten van Drenthe, voorzitter van de Raad van Commissarissen. Voordracht Gedeputeerde Staten van Drenthe. Voor de eerste maal benoemd in december 2007.

Mevrouw M.J. Augusteijn-Esser, geboren op 28 januari 1944, voormalig lid der Tweede Kamer. Voordracht Raad van Commissarissen. Dwingend aanbevelingsrecht ondernemingsraad. Herbenoemd in november 2005.

De heer A. Meijer, geboren 25 juli 1948, vicevoorzitter van de Raad van Commissarissen. Voordracht cluster Hoogeveen, Midden-Drenthe, Westerveld en De Wolden. Herbenoemd in november 2006.

De heer G. Vliegghuis, geboren op 21 mei 1942, commissaris van de Koninklijke Van Gorcum B.V. Voordracht Raad van Commissarissen. Voor twee jaar herbenoemd in 2009.

De heer J. Kuper, geboren op 22 maart 1954, wethouder van de gemeente Emmen. Voordracht cluster Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen. Voor de eerste maal benoemd in november 2006. Voor twee jaar herbenoemd in 2009.

De heer J.H. van der Laan, geboren 1 juli 1950, burgemeester van de gemeente Noordenveld. Voordracht cluster Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo. Voor de eerste maal benoemd in december 2007.

Alle commissarissen hebben de Nederlandse nationaliteit.

Strategie en beleid

Drinkwaterwet

De behandeling van de Drinkwaterwet is nu afgerond. De Drinkwaterwet is vastgesteld en zal gelden vanaf een in een Algemene Maatregel van Bestuur te bepalen datum.

Op basis van de Drinkwaterwet zullen nog een Drinkwaterbesluit en een viertal Ministeriële Regelingen worden vastgesteld te weten:

- Afsluiten
- Materialen en chemicaliën
- Legionellapreventie
- Normen

Herstructurering

In het verslagjaar heeft binnen de Raad van Commissarissen een intensieve discussie plaatsgevonden over de structuur van de WMD-groep. De aandeelhouders zijn geconsulteerd.

Dit alles heeft geleid tot het besluit de structuur van de dochtervennootschappen te vereenvoudigen. WMD blijft holdingmaatschappij en de onderneming die de drinkwatervoorziening verzorgt.

De herstructurering zal worden afgerond in 2010. In het kader van de herstructurering wordt in 2010 ook de organisatie van het toezicht op de dochtervennootschappen geëvalueerd.

Financieel beleid

Met de Raad van Commissarissen en in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is het financieel beleid van WMD geëvalueerd en (her)bevestigd.

De volgende uitgangspunten zijn vastgesteld:

- een minimale solvabiliteitsnorm van 30%;
- een (geleidelijke invoering) van een andere verhouding tussen het vaste- en het variabele deel van het tarief;
- het maatschappelijk verantwoord ondernemen handhaven met een uitwerking op basis van het regeringsbeleid in deze, zoals vastgelegd bij de beraadslagingen over de nieuwe drinkwaterwet;
- geen dividenduitkering, alleen een rentevergoeding op het gestorte kapitaal.

Tarieven

De hoogte van de tarieven is sinds 2006 niet gewijzigd. In het verslagjaar is besloten de tarieven ingaande 2010 met ongeveer 2% te verlagen en de verhouding tussen het vaste en het variabel gedeelte van het tarief te wijzigen.

De tariefverlaging werd mede mogelijk als gevolg van efficiencyverbeteringen.

Investeringsimpuls

Het planmatig vervangen van asbestcementleidingen is versneld en geïntensiveerd door een extra investeringsprogramma van dertig miljoen in tien jaar betreffende de versnelde vervanging van slechte asbestcementleidingen in gang te zetten.

Samenwerking

Met het waterschap Velt en Vecht werd het overleg over een samenwerking ten aanzien van de ander water projecten van WMD en de rioolwaterzuiveringsinstallaties voortgezet.

Het streven is om de (exploitatie van) ander water projecten van WMD, de exploitatie van de Puurwaterfabriek (NAM) en de rioolwaterzuiveringsinstallaties van waterschap Velt en Vecht in een aparte entiteit onder te brengen.

De fiscale- en aanbestedingsvraagstukken rondom deze samenwerking werden in kaart gebracht.

Het beheer van vijf wingebieden in Noord-Drenthe (Assen, Annen, Breevenen, Beilen en Gasselte) wordt gedurende een proefperiode van twee jaar uitgevoerd door Stichting Het Drentse Landschap. In 2009 is daar een aanvang mee gemaakt. Met deze samenwerking wordt getracht een hogere efficiency te behalen op terreinbeheer en optimaal gebruik te maken van elkaars kennis en capaciteiten. Eind 2010 wordt geëvalueerd en een definitieve beslissing genomen over de voortgang van de samenwerking.

Futuro

In 2009 is Futuro BV opgericht. In deze vennootschap werken WMD, Waterbedrijf Groningen, Dunea, PWN en WML samen. Reden van de oprichting is in eerste instantie het samenwerken op het gebied van Klanteninformatiesystemen. Het huidige ViS moet in 2011 vervangen worden.

De Europese aanbesteding van de diverse percelen - inrichting en implementatie, applicatiebeheer, technisch beheer en hosting - hebben in 2009 plaatsgevonden en geleid tot een geslaagde aanbesteding.

De trajecten met de leveranciers zijn begin 2010 gestart.

Voor WMD wordt alleen het factureringssysteem van SAP ingevoerd.

Sensorprojecten

Naast het project Watersense, waar door middel van sensoren in de bodem de kwaliteit en kwantiteit van (grond)water wordt gemeten, is een samenwerking ontstaan met een grote groep bedrijven, overheden en kennisinstellingen in Noord- Nederland om ook met sensoren de kwaliteit te gaan meten van drinkwater voor, tijdens en na zuivering en in het distributienetwerk. Het doel is om nog sneller en beter geïnformeerd te zijn over de kwaliteit en kwaliteitsveranderingen van het drinkwater. Voor dit project SAWA loopt een subsidieaanvraag. Bij het Waterlaboratorium Noord zal een testcentrum worden ingericht, waar verschillende sensoren op verschillende watertypen kunnen worden getest.

Watervoorziening

Waterleveringen engros

Op 2 juni is de inkoop van water van Waterbedrijf Groningen (productiestation De Punt) bestemd voor de drinkwatervoorziening van Vries en omgeving beëindigd. De waterlevering aan deze regio vindt nu plaats vanuit productiestation Annen via een nieuw aangelegde transportleiding naar Vries.

Vanaf 23 juni 2009 wordt vanuit Annen drinkwater geleverd aan Waterbedrijf Groningen bij productiestation De Punt. De hoeveelheid die aan Waterbedrijf Groningen geleverd wordt, is even groot als de hoeveelheid die Waterbedrijf Groningen via hun productiestation Nietap aan het distributienet te Roden levert.

Met Vitens is een overleg gestart over voortzetting van de huidige overeenkomst waarbij WMD het drinkwater van het productiestation Ruinerwold aan Vitens levert. De overeenkomst eindigt ultimo 2012.

Productiestations

Met het oog op een optimale inzet van de bestaande infrastructuur (productiestations, opjagers en leidingen) voor de watervoorziening nu en in de toekomst is een studie gestart naar de inzet van productiestation Dalen. In dat kader zijn de productiestations Hoogeveen, Noordbargeres en Valtherbos eind 2009 getest op maximale capaciteit. Deze informatie is nodig om een besluit over sluiting of voortzetting (en dus renovatie) van productiestation Dalen te nemen.

Winning Breevenen

In wingebed Breevenen bevindt zich een weidevogelgebied van circa 80 ha. Het beheer hiervan is uitbesteed aan een lokale landbouwer. Deze gaat het gebied beheren in combinatie met een vleesveehouderij met Herefordkoeien. Het beheer is gericht op optimaal weidevogelbeheer voor steltlopers. Het aantal weidevogels is de afgelopen jaren al behoorlijk toegenomen. De samenwerking heeft een duurzaam karakter en is middels een erfpachtconstructie aangegaan voor een periode van 25 jaar.

Winning Emmen

WMD heeft in 2009 nauw samengewerkt met het Dierenpark Emmen en de gemeente Emmen in de MER (milieueffect rapportage) naar de verplaatsing van het dierenpark en de bouw van een theater in het grondwaterbeschermingsgebied. Er heeft onder meer een intensief archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden in WMD-gronden rond de winning Noordbargeres. Om een veilige waterwinning te waarborgen heeft WMD ingestemd met het verplaatsen van een tweetal bronnen en is de grens van het waterwingebied iets in noordelijke richting opgeschoven. Tevens zijn afspraken gemaakt over maatregelen om mogelijke negatieve effecten van het nieuwe park op de kwaliteit van het grondwater te voorkomen.

Distributie

Organisatie

In het kader van de efficiency en standaardisatie is besloten de twee regio's samen te voegen tot één regio. Onderdeel hiervan is dat meer en meer monteurs van huis uit zullen gaan werken. De implementatie krijgt in 2010 zijn beslag.

Efficiency

Alle bedrijfsbussen zijn voorzien van een autovolgsysteem, waardoor de planning en de inzetbaarheid bij storingen sterk is verbeterd. Ook in het kader van huis uit werken door de monteurs zal dit systeem gebruikt gaan worden. Het levert ook voor de monteurs een administratieve verlichting op.

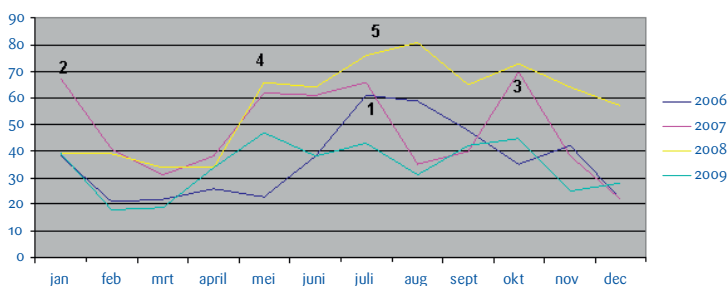
Storingsregister

Een nieuw systeem voor registratie van storingen is gereed voor implementatie. De mogelijkheid tot het maken van rapportages, analyses en het onderkennen van trends wordt hierdoor sterk verbeterd. Dit komt de planning van het vervangen van leidingen ten goede. Het systeem wordt begin 2010 ingevoerd.

Autocad

In het verslagjaar is een project gestart om distributienetten in Autocad te ontwerpen. In 2010 wordt daarmee gestart.

Aantal hoofdleidingbreuken per maand 2006-2009

Nadere analyse hoofdleidingbreuken

In het algemeen kan geconstateerd worden, dat door een lager waterverbruik in de wintermaanden en een stabielere ondergrond door de kou, relatief weinig hoofdleidingbreuken voorkomen. In de zomermaanden loopt het aantal hoofdleidingbreuken op door een combinatie van een hoger waterverbruik en wisselende natte en droge periodes, die tot zettingen van de grond en daarmee spanningen in de leidingen kunnen leiden.

Lengte leidingnet

Ieder jaar werkt WMD aan haar leidingnet. Voor de watervoorziening in ons voorzieningsgebied worden hoofdleidingen aangelegd. Ten behoeve van gemeentelijke werkzaamheden (aanpassing wegen, vervanging riolen) verleggen we als het nodig is een deel van onze leidingen en voor het AC vervangingsprogramma worden jaarlijks een aantal kilometer verouderde AC leidingen verwijderd en door nieuwe leidingen vervangen.

Aanpassingen hoofd- en transportleidingen (in meters)

	2006	2007	2008	2009
Aanleg	29.332	21.952	33.811	38.739 *)
Vervanging	2.895	6.330	13.482	15.269
Wijziging	32.190	20.803	26.645	27.632

*) inclusief transportleiding Annen -Tynaarlo van 13 km

Om de totale lengte van ons leidingnet te berekenen, werden in de afgelopen jaren steeds de gegevens van het voorliggende jaar gebruikt, waarin de mutaties van het afgelopen kalenderjaar werden verwerkt. Sinds alle leidingen van WMD gedigitaliseerd zijn, hebben we actuele leidinggegevens beschikbaar in ons leiding informatie systeem (LIS). De afgelopen jaren is dit LIS steeds verder verbeterd. Inmiddels is de kwaliteit van het LIS zo goed dat hieruit de meest betrouwbare en actuele informatie over het leidingnet WMD gehaald

kan worden. Ook de gegevens voor het jaarverslag worden voortaan uit het LIS gehaald. Hierbij moet er éénmalig een correctie plaatsvinden, wat deels is terug te voeren op de overgang van analoog naar digitaal en deels op een wijziging van definities. Vroeger werden combinatieleidingen namelijk tot aansluitleidingen gerekend, tegenwoordig horen ze bij het hoofdleidingnet. Het totale hoofdleidingnet van WMD is met deze correctie 9,5% langer.

Onderstaande tabel geeft alle in bedrijf zijnde hoofdleidingen met een diameter van 50 mm en groter:

Materiaal	km leiding	% van totaal
PVC	3215	67
AC	1266	26
GJ	194	4
HPE	108	2
Overig	13	0

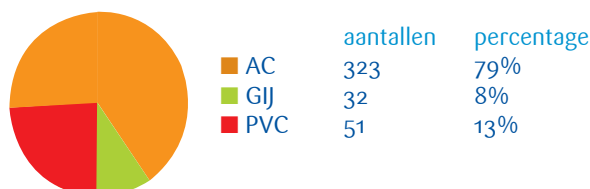
WMD heeft een relatief groot aantal AC leidingen die door uitloging verzwakt zijn. De komende tien jaar is extra budget vrijgemaakt om deze leidingen versneld te vervangen.

Wanneer een verzwakte leiding breekt, komt het vaak voor dat dezelfde leiding na reparatie nogmaals breekt. Een gerepareerde leiding kan niet direct weer in gebruik genomen worden. Eerst controleert het laboratorium of tijdens de reparatie geen vervuiling is opgetreden. Er blijven daarom afsluiters dicht staan, waartegen het water drukt, dat normaal doorstroomt. Deze verhoogde druk in het leidingdeel veroorzaakt soms een nieuwe breuk. WMD tracht dit soort breuken te voorkomen door een spui open te laten staan. Dit helpt niet in alle gevallen.

Hieronder volgt nog een aantal verklaringen voor de extreme uitschieters in de grafiek op pagina 11.

- 1 Juli 2006 was een zeer warme en droge maand. De droogte in veenachtige gebieden veroorzaakte krimp van de grond. Dit heeft geleid tot breuken in zwakkere leidingen. Daarnaast varieerde het waterverbruik over de dag enorm. Ook dit heeft geleid tot breuken.
- 2 In januari 2007 was de zwaarste storm sinds vijf jaar. Door beweging van bomen en boomwortels kunnen onderliggende leidingen breken. In twee dagen deden zich meer dan dertig hoofdleidingbreuken voor in het voorzieningsgebied van WMD.
- 3 In oktober 2007 werden werkzaamheden aan de reinwaterkelder van voormalig productiestation Zuidlaren uitgevoerd. Daarom werd water vanuit productiestation de Punt van Waterbedrijf Groningen geleverd. Dit leidde in de nacht tot te hoge drukken voor het leidingnet van Zuidlaren met breuken tot gevolg.
- 4 Mei 2008 was de warmste meimaand ooit. In het noorden van het land was het uitzonderlijk droog. De droogte leidde in de veenachtige gebieden tot krimp van de grond. Dit heeft geleid tot breuken in de zwakkere leidingen.
- 5 Juni tot augustus 2008 was een extreem natte periode. De regenval na een lange periode van droogte zorgde voor uitzetting van de veengronden. Deze zettingen leidden bij zwakkere leidingen tot breuk.

Storingen naar materiaalsoort in 2009

Jaarproductiecijfers

De in het leidingnet afgeleverde hoeveelheid drinkwater was 0,69% hoger dan in 2008.

Jaarproductiecijfers drinkwater
aangevuld met in- en verkopen

Pompstations						% t.o.v.	
	2005	2006	2007	2008	2009	2008	
ASSEN	2.415.261	2.663.684	2.247.302	2.739.645	2.702.846	-1,34	
ANNEN	3.090.904	2.978.139	3.371.477	2.673.707	3.969.506	48,46*	
GASSELTE	2.211.393	2.039.942	1.900.865	2.298.860	2.246.857	-2,26	
BEILEN	2.749.751	2.749.417	2.794.660	2.903.054	2.841.664	-2,11	
RUINERWOLD	1.693.425	1.854.203	1.842.447	1.993.684	1.804.805	-9,47	
ZUIDWOLDE	854.884	863.331	854.662	877.079	902.907	2,94	
LEGGELOO	784.965	630.711	704.040	628.463	651.390	3,65	
HOOGEVEEN	3.978.007	3.916.387	3.859.098	3.675.991	3.804.706	3,50	
VALTHERBOS	4.743.269	4.916.731	4.989.710	4.997.944	5.110.251	2,25	
NOORDBARGERES	4.270.544	4.162.177	4.051.118	3.844.661	3.939.679	2,47	
KRUIDHAARS	1.702.929	1.865.833	1.624.937	1.632.184	1.764.021	8,08	
DALEN	1.065.711	1.079.223	1.079.410	1.218.786	1.042.809	-14,44**	
Subtotaal	29.561.044	29.719.778	29.319.726	29.484.057	30.781.441	4,40	
Inkoop engros							
NIETAP	1.408.539	1.492.947	1.418.085	1.389.525	1.321.315	-4,91*	
De PUNT	893.007	983.458	917.990	810.814	350.370	-56,79*	
Verkoop engros							
De PUNT					-702.937		
VITENS	-1.693.425	-1.760.019	-1.766.043	-1.889.120	-1.748.523	-7,44	
Subtotaal	30.169.165	30.436.164	29.889.758	29.795.277	30.001.667	0,69	
Inkoop overig							
WBGr	58.924	74.397	53.440	56.133	69.112	23,12	
VITENS (Friesland)	4.382	3.183	5.366	4.484	4.222	-5,84	
Verkoop overig							
WBGr		-22.323	-26.920				
VITENS (Friesland)	-43.451	-20.428	-1.739	-39.910	-54.206	35,82	
Totaal	30.189.020	30.470.993	29.919.905	29.815.984	30.020.795	0,69	

* De productie van station Annen is sterk gestegen in verband met de levering aan Vries en productiestation De Punt van Waterbedrijf Groningen

** Invloed afname grootverbruiker

Waterkwaliteit

Laboratorium

Samen met een groot aantal partijen, waaronder Waterbedrijf Groningen en Waterlaboratorium Noord, is een project opgezet naar ontwikkeling van sensoren voor de drinkwatervoorziening. Met inzet van sensoren wordt verwacht dat op termijn de waterkwaliteit nog beter gewaarborgd kan worden, dat sneller ingespeeld kan worden op verstoringen en dat de bedrijfsvoering verder kan worden geoptimaliseerd. Tot nu toe blijft de inzet van sensoren nog beperkt. Doel van het project is een doorbraak hierin te realiseren. Dit project past in de ambities van de Noordelijke regio en meer in het bijzonder van de provincie Drenthe om de economie te stimuleren met hoogwaardige technologie, in het bijzonder op het gebied van sensoren. Voor het project is een subsidieaanvraag ingediend.

	2009	2008	Vershil
Biologie	107.871	95.039	12.832
Fysisch chemisch	105.571	99.039	6.532
Metalen	55.960	54.573	1.387
Organisch	99.086	97.964	1.122
Uitbesteed	7.767	6.070	1.697
Totaal	376.255	352.685	23.570

Productiestations

Algemeen

De productieautomatisering draaide tot volle tevredenheid onder het Unix besturingsstelsel. Dit stelsel wordt technisch niet meer ondersteund, waardoor vervanging noodzakelijk was. Binnen het besturingsconcept van de productiestations is een stelsel geïmplementeerd op basis van de Microsoft structuur. De pc's en verbindingen zijn daarop aangepast.

In het kader van het meerjarenplan groot onderhoud is dit jaar de planmatige vervanging van de oude putkelders voortgezet.

De programmatuur, die WMD gebruikt bij het beheer en onderhoud van de productie-installaties, is dit jaar vervangen.

WMD heeft besloten over te gaan op het gebruik van troebelheidsmeters om continu de kwaliteit van het geleverde water beter te kunnen monitoren. In 2009 is een begin gemaakt met de plaatsing van deze meters op de productiestations.

Annen

De capaciteit van het productiestation (voornamelijk pompen, noodstroomvermogen en zuiveringscapaciteit) is uitgebreid met circa 2,5 miljoen m³/jr voor de levering aan Vries en Waterbedrijf Groningen. De spoelwaterhergebruikinstallatie voldoet uitstekend.

Gasselte

Er was een ingewikkelde storing met de noodstroominstallatie. Dit had te maken met de software van deze installatie. De levering vanuit het pompstation is kortdurend 's nachts onderbroken geweest. Voor de klanten heeft dit geen gevolgen gehad, doordat de levering kon worden overgenomen vanuit pompstation Annen.

Hoogeveen

Een ernstige storing in de ontharding van productiestation Hoogeveen veroorzaakte volledige uitval van de zuivering. Deze storing is opgelost zonder dat de waterlevering zelf in gevaar kwam. Wel is gedurende enkele dagen water geleverd met een hogere hardheid dan normaal.

Valtherbos

De gelijkstroommotoren van de grote reinwaterpompen zijn vervangen door een draaistroommotor met frequentieregelaar.

Klanten

Klanten

Het aantal actieve aansluitingen heeft zich in 2009 als volgt ontwikkeld:

	2009	2008
Gemeente Aa en Hunze	11.842	11.630
Gemeente Assen	29.831	29.290
Gemeente Borger-Odoorn	11.632	11.630
Gemeente Coevorden	16.222	16.140
Gemeente De Wolden	10.232	10.100
Gemeente Emmen	47.129	46.700
Gemeente Hoogeveen	24.711	24.350
Gemeente Midden Drenthe	14.687	14.510
Gemeente Noordenveld	14.321	14.240
Gemeente Tynaarlo	8.824	8.810
Gemeente Westerveld	4.127	4.090
Overig	419	210
Totaal	193.977	191.700

Nota's

In het verslagjaar is besloten de notafrequentie te verminderen van zesmaal per jaar naar tweemaal per jaar in 2010. Hiertoe is besloten omdat in 2010 alle zogenaamde meeliftbedragen (waterschapsheffingen en gemeentelijke heffingen) niet meer via de waternota worden gefactureerd en het bedrag van de waternota hierdoor substantieel lager wordt. Hierover is uitgebreid met het klantenpanel gesproken.

Klantenpanel

De volgende onderwerpen zijn in het klantenpanel besproken:

- Mailbox klantenpanel
- Automatisch betalen
- Campagne voorlichting doorspoeling kranen nieuwbouwwoningen
- Campagne Kraanwater.nu
- Kookadvies
- Actie metercampagne 2010
- Wijziging notafrequentie
- Tarieven 2010
- Klachtenrapportage
- WMD en haar omgeving

Daarnaast zijn diverse formulieren, die in het klantenproces gebruikt worden, ter beoordeling aan het klantenpanel voorgelegd.

Klantencontacten

De telefonische klantencontacten verlopen grotendeels via het callcenter van Waterbedrijf Groningen. In 2009 zijn 46.148 telefonische klantencontacten afgehandeld (2008: 50.800). De bereikbaarheid was 96,9% (2008: 88%).

Het aantal schriftelijke klantencontacten door middel van brieven en e-mails bedroeg 4.214 (2008: 3.927).

Het streven is erop gericht deze klantencontacten te minimaliseren. Enerzijds door een optimaal gebruik van de mogelijkheden van internet, anderzijds door een zodanige dienstverlening dat de behoefte van klanten om contact te leggen met WMD daalt. In het verslagjaar is de callcenterovereenkomst opgezegd. De klantencontacten zullen met ingang van 1 november 2010 zelf uitgevoerd worden.

Betalingsregelingen / afsluitingen

WMD voert een terughoudend afsluitingsbeleid. Via overleg met Sociale Diensten, woningbouwverenigingen, GGZ en dergelijke wordt geprobeerd afsluiting te voorkomen. Het aantal afsluitingen wegens wanbetaling bedroeg in 2009 (280) en 2008 (207).

Met 2.341 klanten is in 2009 een betalingsregeling overeengekomen (2008: 2.280).

Meteropname

De meterstanden nodig voor de jaarafrekening worden in de periode medio december tot eind januari opgenomen. De meterstanden voor de jaarafrekening 2009 kwamen als volgt binnen:

	2009	2008
Telefoon	20%	25%
Internet	59%	53%
Kaartjes	21%	22%

Klachtenregistratie

Ingaande 2009 is een klachtenregistratie bij WMD ingevoerd. In 2009 zijn in totaal 542 klachten geregistreerd.

Arbeidsvoorwaarden

In 2010 is een nieuwe CAO overeengekomen. De CAO geldt tot en met juni 2011. Met de nieuwe CAO is sprake van een wezenlijke vernieuwing.

Werknemers krijgen de mogelijkheid op om basis van budgetafspraken eigen keuzes te maken wat betreft arbeidsvoorwaarden. Leeftijdsdiscriminerende bepalingen, zoals extra verlofdagen zijn geschrapt. Ingaande 1 januari 2010 is een inzetbaarheidsbudget geïntroduceerd dat 3% van het inkomen bedraagt. Vanaf 1 januari 2011 kan de medewerker beschikken over een Flexibel Arbeidsvoorwaarden Budget (FAB) dat bedoeld is om zelf een goede balans tussen werk en privé te organiseren. Voor medewerkers van 57 jaar en ouder zijn overgangsmaatregelen overeengekomen. Een flink aantal afzonderlijke arbeidsvoorwaarden verdwijnt uit de CAO. De omzetting naar flexibele arbeidsvoorwaarden geschiedt kostenneutraal. De volgende arbeidsvoorwaarden worden per 1 januari 2011 opgenomen in het FAB: vakantie-uitkering, eindejaarsuitkering, bovenwettelijke verlofdagen, bijdrage van de werkgever in de levensloopspaarregeling, dienstitijdgratificatie, buitengewoon verlof, uitkering bij ontslag, werkgeversbijdrage ouderschapsverlof en uitkering resultaat afhankelijk belonen. Verder is afgesproken dat de watersector ter bevordering van de werkgelegenheid met vernieuwde inspanning aandacht zal besteden aan de bestrijding van de werkloosheid onder met name jeugdigen en andere kansarme groepen. De structurele beloning is met ingang van 1 augustus 2009 met 1,5% verhoogd en met ingang van 1 augustus 2010 zal de beloning met 1,1% worden verhoogd.

Met de ondernemingsraad zijn de volgende bedrijfsregelingen overeengekomen:

- regeling uitzending naar Indonesië;
- voorwaarden met betrekking tot interne promoties en overgang naar andere functies;
- voorwaarden die gelden bij toepassing van het autovolgsysteem;
- de werkgeversbijdrage ziektekosten wordt alleen toegekend aan degene die deelnemer is aan het collectiviteitscontract dat WMD heeft afgesloten met een ziektekostenverzekeraar;
- WMD biedt al haar werknemers een bedrijfszorgpakket en een periodiek medisch onderzoek aan.

Ook is met de ondernemingsraad overeengekomen om per 1 januari 2010 over te gaan tot het eigenrisicodragerschap voor de WGA (Wet Gedeeltelijke Arbeidsgeschiktheid). Hiermee wordt het publieke bestel verlaten en wordt het risico bij gedeeltelijke arbeidsgeschiktheid voor een periode van vijf jaar ondergebracht bij een verzekeraar, hetgeen stabiliteit in premie met zich meebrengt.

Arbo

In 2009 is door de arbodienst een zogenaamde risico-inventarisatie en -evaluatie uitgevoerd, die heeft geleid tot een plan van aanpak arbeidsomstandigheden.

Levensfasebewust personeelsbeleid

De geringe mobiliteit binnen WMD en een daardoor oplopende gemiddelde leeftijd heeft geleid tot een besluit om een gericht pakket aan bedrijfsgezondheidszorg in te zetten.

Kwaliteitszorgsysteem

Op grond van de nieuwe Drinkwaterwet is een gecertificeerd kwaliteitszorgsysteem verplicht bij waterleidingbedrijven. WMD is door Lloyds ISO 9001 gecertificeerd. De certificatie eindigt in 2010, zodat een nieuw certificatieproces volgt.

In 2009 vond een tweetal surveillancebezoeken plaats in het kader van het kwaliteitszorgsysteem. De resultaten hiervan waren positief.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim over 2009, 2008 en 2007 was als volgt:

	%	%	%
leeftijd	2009	2008	2007
<25	3,29	0,00	0,00
25-34	8,12	9,66	7,82
34-44	6,26	7,72	4,59
45-54	7,18	6,22	7,81
>55	6,66	5,90	14,03

De verdeling op basis van man/vrouw was als volgt:

	%	%	%
Geslacht	2009	2008	2007
Vrouw	6,95	5,75	6,62
Man	6,03	6,77	8,36
Totaal	6,8	6,6	8,1

Een verdeling naar kort (< 42 dagen) en lang (> 42 dagen) levert het volgende op:

Ziekteverzuim	2009
Kort verzuim 8 dagen	1,0%
Middellang verzuim 8 - 42 dagen	1,4%
Lang verzuim >42 dagen	4,4%

Aantal werknemers

In 2009 zijn vier medewerkers nieuw geworven en hebben twee medewerkers WMD verlaten. Vijf medewerkers zijn binnen de organisatie structureel van baan veranderd.

Per 31 december bedroeg het aantal werknemers:

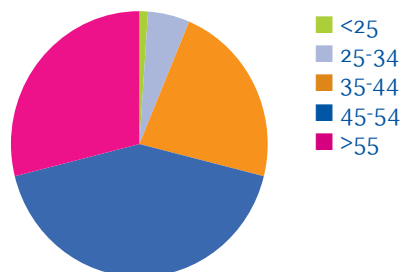
Werknemers	31 december 2009		31 december 2008	
	aantal	fte	aantal	fte
NV WMD	173	162	170	161
Ad Fontes BV	19	14	9	10

Ad Fontes fungeert ook als pay-roll bedrijf voor het Waterlaboratorium Noord.

De leeftijdsopbouw per 31 december 2009 en 2008 was als volgt:

Leeftijd	Totaal		Vrouw		Man	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
<25	2	1	0	0	2	1
25-34	9	11	3	3	6	8
35-44	39	42	12	12	27	30
45-54	73	74	12	13	61	61
>55	50	42	4	1	46	41
Totaal	173	170	31	29	142	141

Leeftijdsverdeling werknemers 2009

De gemiddelde leeftijd aan het eind van het jaar was als volgt:

	2009	2008	2007
Vrouwen	45	44	44
Mannen	49	49	48
Totaal	49	48	48

De verhouding voltijders en deeltijders:

	2009	2008	2007
Voltijders	140	140	135
Deeltijders	33	30	30

Financiën

Treasury

Het verslagjaar kenmerkte zich door grote onrust op de geld- en kapitaalmarkt, onzekere vooruitzichten en grote verschillen in rente en risico-opslagen tussen banken. Bij het voorzien in haar liquiditeits- en kapitaalbehoefte heeft WMD dan ook zeer behoedzaam gemanoeuvreed. In dat kader heeft WMD haar liquiditeitsplanning verlengd naar een periode van twee jaar.

Gedurende het verslagjaar is nogmaals optimaal gebruik gemaakt van kort geld dat van NieuWater BV kon worden betrokken.

Aan het eind van 2009 is een andere wijze van liquiditeitsbegroting- en analyse geïntroduceerd, die nu aansluit bij het kasstroomoverzicht.

Contractenbeheer

WMD heeft de systematiek van vastlegging van in- en uitgaande contracten aangescherpt, ten behoeve van een eenvoudiger monitoring op deze contracten alsmede op de financiële rechten en plichten die er uit voortvloeien. Deze procedure zal in 2010 worden afgerond.

Organisatie

Door toenemende efficiency is de financiële afdeling in staat gebleven met iets minder formatie toe te kunnen.

Inzet studenten

Studenten van de Hanzehogeschool hebben in het voorjaar van 2009 een Accounting Manual opgesteld, waarin de waarderingsgrondslagen voor de hele WMD-groep zijn beschreven. In het najaar van 2009 hebben andere studenten van dezelfde hogeschool de belangrijkste administratieve processen en maatregelen van interne beheersing beschreven en een aanzet gemaakt tot het inventariseren van de risico's. Beide rapporten worden in 2010 afgerond.

Tenslotte heeft de afdeling wederom een half jaar een stageplek verzorgd voor een student van het Drenthe College.

Planning & Control

Binnen de binnenlandse entiteiten is in 2009 weer vooruitgang geboekt in de betrokkenheid van de financiële afdeling bij de totstandkoming van afdelings- en businessplannen alsmede bij de periodieke rapportages.

ICT

ICT is ondergebracht in een gezamenlijke afdeling met Waterbedrijf Groningen en Waterlaboratorium Noord.

Deze gezamenlijke afdeling GiGA valt uiteen in twee teams. Het team 'Infrastructuur ICT' en het team 'Advies en Applicatiebeheer ICT'.

Het centrale opslagsysteem is vervangen. Daarnaast is een nieuwe telefooncentrale (VOIP gebaseerd) aangeschaft.

Het beheer van de procesautomatisering van zowel WMD als Waterbedrijf Groningen is naar GiGA overgebracht. Tevens is bij WMD een nieuwe versie geïnstalleerd. Waterbedrijf Groningen is naar deze standaard overgegaan. De procesautomatisering van beide bedrijven is nu volledig geharmoniseerd. Bij de veranderingsslag is tevens de procesautomatisering voor de Puurwaterfabriek van NieuWater BV meegenomen.

In 2009 heeft tevens de voorbereiding plaatsgevonden voor het vervangen van alle Windows XP Pc's. Het project om de pc's te vervangen en over te gaan naar Windows 7 als operating systeem is in 2009 gestart.

Er zijn vervolgstappen ondernomen op het gebied van beveiliging. Ook is een extra audit gedaan, waarvan de bevindingen volgend jaar mogelijk tot uitvoering zullen komen.

De voorbereiding voor de implementatie van SAP ter vervanging van het factureringpakket VIS heeft eveneens de nodige tijd gekost.

Daarnaast hebben op het gebied van SharePoint Portal de nodige ontwikkelingen plaatsgevonden.

Indowater

Algemeen

Vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid is WMD actief in Indonesië. De roep om te helpen de Millennium Development Goals (MDG's) te realiseren, heeft WMD als uitdaging gezien. Al vele jaren is WMD actief in Indonesië. Gestart is in Ambon. WMD is nu ook actief in Manado, Sorong, Biak, Merauke, Jayapura en Wamena. Met financiële ondersteuning van elf miljoen euro door de Nederlandse regering worden deze waterbedrijven ondersteund bij het op orde krijgen van hun technisch en financieel beheer. In 2009 zijn de laatste grote investeringen aan de waterzuiveringen gedaan. Alle aandacht is nu gericht op vermeerdering van het aantal aansluitingen en het terugdringen van het lekverlies in de bestaande systemen.

Public Private Partnership

De essentie van de inzet van WMD is om in vijftien jaar van niet functionerende overheidswaterbedrijven (PDAM genaamd) gezonde, op enige afstand van de overheid, goed functionerende waterbedrijven te maken. Naast financiële ondersteuning worden zeer regelmatig medewerkers van WMD naar Indonesië uitgezonden om de medewerkers van de PDAM's te helpen en te trainen. Deze ondersteuning wordt door beide kanten als zeer waardevol ervaren.

Waterlaboratorium (WLN)

Het laboratorium in Manado (Water Laboratory Nusantara) is operationeel geworden in 2008. In 2009 is het laboratorium gecertificeerd. Het laboratorium ondersteunt de waterbedrijven, maar is ook commercieel actief in Indonesië en daar buiten. Samen met de Stichting Waterlaboratorium Noord, UNESO-IHE en de Universiteit van Manado is een opleiding voor laboratoriumpersoneel opgezet in Manado. In 2009 is de cursus operationeel geworden. Hiervoor is een subsidie toegekend door het Ministerie van Economische Zaken (EVD, een agentschap van het ministerie).

Projectlocaties

Naast Ambon, waar WMD in PT Dream Sukses Airindo (DSA) al sinds 1998 actief is, is in 2009 de WMD met name actief geweest in:

Papua:

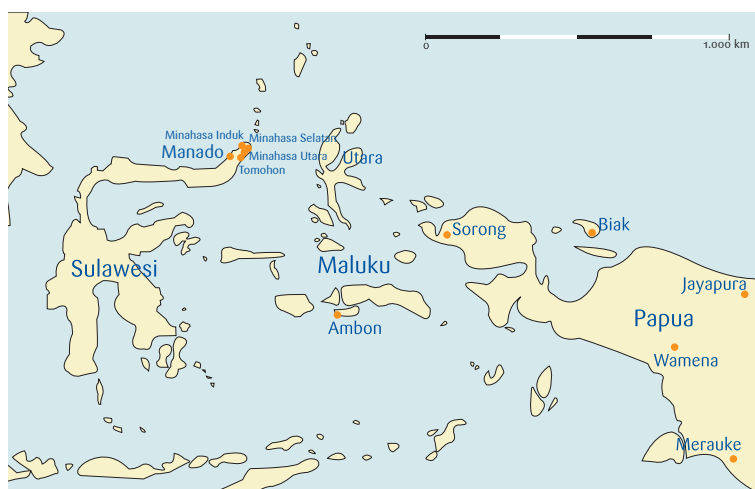
- PT Tirta Remu in Sorong;
- PT War Besrendi in Biak;
- PT Wedu Merauke in Merauke;
- PT Tirta Numbay in Jayapura;
- PT Air Minum Baliem in Wamena.

Sulawesi:

- PT Air Manado in Manado.

Daarnaast verleent WMD ondersteuning via haar dochters in nood-situaties, zoals na de aardbeving in Padang op Sumatra. Gezamenlijk met PWN zijn mobiele waterzuiveringen uit Manado ingezet voor de drinkwatervoorziening in de getroffen plaatsen.

Projectlocaties

Verbeteringen

Ook in 2009 zijn de activiteiten in Manado, een stad met meer dan 500.000 inwoners in Noord-Sulawesi, verder opgevoerd. De zuivering van de productiestations Lotta en Malalayan zijn gerenoveerd. In de stad zijn meer dan 7.000 watermeters vervangen. Onze medewerkers distributie zijn continu actief in Manado om het distributiestelsel te repareren. De stad is in acht wijken ingedeeld. Het blokrenovatieprogramma is in 2009 voortgezet. In Sorong is de zuivering Remu gerenoveerd. Medewerkers van de afdeling productie van WMD zijn gedurende een lange periode aanwezig geweest. Ook in Sorong is het blokrenovatie programma voortgezet. Op Biak en Merauke is al duidelijk sprake van een verbeterde situatie. De waterbedrijven aldaar zijn financieel vrijwel op orde en beginnen steeds meer zelf activiteiten te ontplooiën. Ook op Biak is 2009 langdurig een WMD'er aanwezig geweest om ondersteuning te verlenen.

RNE programma

Eind 2009 is een programma (Rapid Network Extension) gestart om 45.000 extra huisaansluitingen te realiseren op Biak en in Sorong en Manado. Dit programma zal doorlopen tot eind 2011.

Aceh

Na de tsunami op Tweede Kerstdag 2004 is begin 2005 in Nederland de Stichting H₂O-partners Sumatra opgericht door de Vewin en de Unie van Waterschappen. WMD heeft met de gezamenlijke Drentse partners (provincie, gemeenten en bedrijven) een substantiële bijdrage gedaan aan de stichting. Via de verdubbeling van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en aanvullende financiering is de stichting in staat gesteld dertien miljoen euro te investeren in de rehabilitatie van de waterbedrijven in Aceh. Naast een financiële bijdrage, heeft WMD veel inzet in bestuurlijke zin en veel inzet bij de renovatie van de distributiestelsels geleverd. Het programma was verlengd tot 31 december 2009.

In december is door RTV Drenthe een bezoek gebracht aan Banda Aceh en Meulaboh. Op Tweede Kerstdag zijn de opnames uitgezonden op RTV Drenthe.

Reeds in 2008 hebben PWN, Dunea en WMD de intentie uitgesproken de activiteiten van de stichting te continueren. In december 2009 is een overeenkomst gesloten met de Nederlandse ambassade in Jakarta voor financiële ondersteuning voor een vijf tot tien jaar durende samenwerking met tien PDAM's in Aceh. De drie Nederlandse waterbedrijven gaan gezamenlijk met de Indonesische waterbedrijven en de Provincie Aceh een servicecentrum inrichten. Dit servicecentrum zal de PDAM's gaan ondersteunen op technisch, institutioneel en financieel gebied.

Ander water

Betawater BV

De proeven die in het kader van een door SenterNovem gesubsidiëerd onderzoek (Innowater) worden gedaan, hebben geleid tot een afname van het chemicaliënverbruik en optimalisering van het zuiveringsproces voor de installatie van Norit in Klazienaveen. De proceswaterlevering in Klazienaveen is in 2009 voorspoedig verlopen. De installaties functioneren goed, waardoor de back-up voorziening voor inname van drinkwater bijna niet aangesproken hoefde te worden.

Gietwater BV

De zuiveringsinstallatie in Erica is buiten gebruik gesteld. De tuinders worden via dit gietwaterstation voorzien van drinkwater in plaats van gietwater. In 2009 is het verbruik van gietwater sterk afgenomen.

NieuWater BV

De bouw van de Puurwaterfabriek is in een ver gevorderd stadium. Extra maatregelen zijn getroffen om op 1 juli 2010 ultrapuur water te kunnen leveren aan de NAM.

Op de locatie van Norit te Klazienaveen is een proef gestart met een nieuwe techniek, elektrodeïonisatie. Dit is een techniek waarmee water wordt geproduceerd met een extreem laag zoutgehalte. De techniek zal op grote schaal worden ingezet bij de zuivering van het water voor de NAM.

Binnen NieuWater zal ook het waterproject voor de uitbreiding van het Dierenpark Emmen voorbereid worden. Hiervoor heeft NieuWater een aanbieding gedaan aan het dierenpark.

Dierenpark Emmen

In het verslagjaar hebben diverse technische aanpassingen plaats gevonden aan de bestaande waterzuiveringen voor Dierenpark Emmen, zodat de bedrijfsvoering verbetert en het aantal storingen vermindert.

Anl'eau

De waterzuivering (bron- en natuurlijk mineraalwater) van de bottelarij is volledig vernieuwd en gemoderniseerd. Daarnaast hebben magazijnuitbreidingen plaats gevonden.

Aan WMD worden 5 liter flessen geleverd die gebruikt worden bij de storingen en calamiteiten. Deze dienstverlening is verder uitgebreid naar andere waterleidingbedrijven.

Risicobeheersing

Het onderzoek naar en de beheersing van risico's neemt bij WMD van oudsher een belangrijke plaats in. Zoals bij alle ondernemingen en organisaties zijn er ontwikkelingen of gebeurtenissen die een bedreiging kunnen vormen voor de realisatie van de gekozen strategie. Via een bedrijfsbreed onderzoek heeft WMD dergelijke ontwikkelingen of gebeurtenissen ('risico's') in kaart gebracht. Ook is de kans ingeschat dat een dergelijke risico zich voordoet en is de mogelijke omvang van de gevolgschade daarvan voor WMD in beeld gebracht. Op basis daarvan zijn de risico's in risicoklassen ingedeeld. Uiteraard gaat daarbij de aandacht vooral uit naar de hoogste risicoklasse. Dat zijn risico's, waarvan de kans dat het zich voordoet gemiddeld tot hoog is en waarbij de mogelijke gevolgen ernstig tot zeer ernstig zijn.

Een belangrijk onderdeel van de strategie van WMD vormt de realisatie van een hoge leveringszekerheid. Achterstallig onderhoud, onvoldoende kennis en uitbesteding van werk vormen hier een mogelijk risico. WMD heeft daarom gekozen voor preventief onderhoud, trainingen, wekelijks overleg, een jaarlijkse externe technologische doorlichting en het grotendeels in eigen beheer houden van de bedrijfsvoering, storingsonderhoud, preventief onderhoud, ontwerp- en installatiewerkzaamheden.

Een ander belangrijk onderdeel van de strategie van WMD vormt de realisatie van een uitstekende waterkwaliteit. Bacteriën, virussen, chemische stoffen, terroristische aanslagen en industriële lozingen vormen een mogelijk risico. WMD heeft een uitgebreid pakket maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. Goede bronnen, maatregelen ter bescherming van de waterwinning, een hygiënische manier van werken, een adequate zuivering en een goed distributienet maken daar deel van uit evenals een zeer regelmatige bemonstering.

WMD wil bewust met het milieu omgaan en heeft daartoe diverse milieuvriendelijke maatregelen genomen. Zo beperkt WMD het gebruik van energie, chemicaliën en hulpstoffen en gebruikt ze groene stroom en zonne-energie. Reststoffen worden zoveel mogelijk hergebruikt en het drinkwater wordt geconditioneerd. De risico's dat WMD haar doelstellingen op milieugebied niet haalt, worden als klein ingeschat.

Water is een product, waar bewust mee omgegaan moet worden. Rekening moet worden gehouden met toekomstige generaties. WMD heeft verschillende maatregelen genomen om de duurzaamheid te kunnen waarborgen. Gebruik van bestrijdingsmiddelen door grondgebruikers vormt hier een mogelijk risico. Door eigen grondbezit kan WMD voorwaarden stellen aan de pachters van de gronden en zo voorkomen dat deze milieuvriendelijke bestrijdingsmiddelen gebruiken. Ook neemt WMD milieuvriendelijke maatregelen in het waterproductieproces zoals spoelwaterhergebruik.

Slechte ervaringen van klanten beschadigen de reputatie en het vertrouwen in WMD. Mede daarom heeft WMD een klantenpanel dat zowel gevraagd als ongevraagd advies geeft. Een tekort aan personeelsleden op de klantenafdeling bij ongeval en ziekte kan een risico vormen voor een goede service. Door zoveel mogelijk te werken met allround medewerkers - die alle aspecten beheersen - en inhuur van uitzendkrachten wordt dit risico gereduceerd.

Slecht onderhoud of ouderdom kunnen leiden tot breuken in leidingen en daardoor tot stagnerende waterlevering en het binnendringen van stoffen. De grootste problemen blijken zich in de praktijk voor te doen bij asbestcementleidingen. WMD is daarom gestart met een investeringsprogramma, waarbij de slechtste stukken van dit netwerk versneld worden vervangen. Werken met asbest kan leiden tot gezondheidsproblemen. Daarom heeft WMD strenge voorzorgsmaatregelen getroffen en zijn de medewerkers getraind in het omgaan met asbest.

De gemiddelde leeftijd bij WMD is hoog en er is weinig verjonging. Daardoor bestaat het gevaar van het wegstromen van kennis uit de organisatie. WMD onderkent dit risico en voert een gericht beleid om de kennis vast te leggen en de instroom van de jonge personeelsleden te bevorderen.

WMD is, zoals veel organisaties, sterk afhankelijk van een ongestoorde werking van diverse automatiseringssystemen. Virussen, stroomstoringen, te lange responstijden bij storingen en foutmeldingen, niet op elkaar aansluitende systemen en onvoldoende kennis kunnen leiden tot stagnatie van het primaire proces. WMD heeft daarom een uitgebreid stelsel van maatregelen getroffen. Daarvan maken onder meer fire-walls, antivirus software, surf control, noodstroomaggregaten, uitwijkovereenkomsten en continue aandacht voor opleiding en training deel uit.

WMD hecht er veel belang aan dat de werknemers hun werkzaamheden in een gezonde werkomgeving kunnen verrichten. Jaarlijks worden dan ook arbeidsgeneeskundige onderzoeken gehouden. Deze omvatten onder meer pc-gebruik, fysieke belasting en gehoorbescherming.

Door verandering in wetgeving kan de bescherming van grondwatergebieden afnemen. Daardoor kan de kwaliteit van het grondwater achteruit gaan en kunnen de kosten voor het zuiveren toenemen. Door directe stimulering van boeren, netwerken, omgevingsmanagement en samenwerking met andere waterbedrijven kan dit risico worden opgevangen.

WMD verricht op beperkte schaal activiteiten in Indonesië. WMD heeft de theoretische risico's die samenhangen met het werken in het buitenland, zoals valutarisico, inflatierisico en debiteurenrisico, in overwegende mate afgedekt.

Voor de financiering van projecten en tijdelijke ondersteuning van de exploitatie heeft de Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië leningen in Rupiah verstrekt. In het geval van een daling van de waarde van de Rupiah krijgt zij - bij ontvangst van rente en aflossing in Rupiah - dus minder tegenwaarde in Euro. Via haar dochter Tirta Drenthe B.V. (TAD) heeft WMD ook leningen in Rupiah verstrekt, echter voor een veel beperkter bedrag.

Op soortgelijke wijze berust ook het inflatierisico (het risico dat de inflatie in Indonesië hoger is dan de vaste rente op verstrekte leningen) vrijwel geheel bij de Stichting.

TAD leent de van WMD ontvangen gelden door aan diverse joint venture ondernemingen in Oost-Indonesië. Hiervoor heeft zij achtergestelde, niet rentedragende leningen met de joint venture ondernemingen afgesloten, die deze pas aan het eind van de samenwerkingsperiode hoeven af te lossen. Het risico dat de joint venture ondernemingen op dat moment niet in staat zullen zijn hun leningen aan WMD af te lossen is derhalve gering.

Beveiliging en Crisismanagement

Op 16 december 2009 heeft een oefening plaatsgevonden in de WMD met de Eenheid Planning en Advies drinkwater (Epa-d) van het ministerie van VROM. Deze oefening was noodzakelijk om de start van deze EPA-d in 2010 vlot te laten verlopen. De EPA-d geeft in samenspraak met het drinkwaterbedrijf maar ook onafhankelijk hiervan advies aan bestuurders (bijv. een burgemeester) in crisissituaties. Voor WMD vormde deze oefening de jaarlijkse test van de opschalingsprocedures in geval van calamiteiten. In grote lijnen was de oefening zeer succesvol. De opschaling binnen WMD verliep volgens plan en de Epa-d was in staat om binnen enkele uren haar adviserende rol uit te oefenen. Uiteraard zijn op onderdelen verbeteringen mogelijk en deze worden naar aanleiding van de oefening doorgevoerd. Eén opmerkelijke en wellicht geruststellende uitkomst van de oefening was dat de deskundigen van WMD en die van EPA-d tot eensluidend adviezen kwamen. Dit gaf in deze oefening de “burgemeester” een veilig gevoel dat hij juiste adviezen had ontvangen en het maakte het voor hem mogelijk om in de nageboortte crisissituatie snel verstrekkende besluiten te nemen.

Toekomstige ontwikkelingen

In 2010 zijn twee leden van de RvC aftredend. In de AvA van december 2010 zal tot benoeming van twee nieuwe leden kunnen worden overgegaan. Bij de procedure is onder meer de ondernemingsraad betrokken.

De juridische herstructurering van WMD zal in 2010 zijn beslag krijgen. Deze herstructurering beperkt zich tot samenvoeging van verschillende dochtervennootschappen. De juridische structuur van WMD blijft ongewijzigd. Onderdeel van de herstructurering is een herijking van de toezichtstructuur binnen de dochtervennootschappen.

De wijziging van de verhouding tussen het vaste en het variabele gedeelte van het tarief, waarmee bij de bepaling van de tarieven ingaande 2010 gestart is, wordt voortgezet. Op basis van de financiële positie van WMD en de uitgangspunten zoals geformuleerd in het Financieel Beleidsplan zal eveneens in 2010 bezien worden of de resultaten van de efficiency maatregelen aan de klanten teruggegeven kunnen worden.

De topstructuur van WMD zal in 2010 met het oog op de toekomst gewijzigd worden.

WMD heeft er tot nu toe voor gekozen om alle distributietaken zelf voor te bereiden en uit te voeren. Dit heeft geleid tot een relatief grote monteursbezetting in vergelijking met andere waterleidingbedrijven. Voortzetting van dit beleid leidt qua kosten tot een slechtere positie in vergelijking met andere waterleidingbedrijven. Met als basis een voor de klanten goede dienstverlening zal dit beleid worden omgebogen. Op basis hiervan zullen onder meer met aannemersbedrijven afspraken worden gemaakt.

De organisatorische indeling in regio's van de afdelingen Distributie en Productie zal in 2010 worden gewijzigd. De ander water activiteiten zullen in 2010 organisatorisch worden afgesplitst van Productie en worden ondergebracht bij NieuWater BV.

In 2010 zal de ultrapuurwaterfabriek van NieuWater BV in bedrijf worden genomen.

De verhuizing van het Dierenpark Emmen naar de es, de betrokkenheid van WMD enerzijds bij de winning van grondwater aldaar en anderzijds als leverancier van waterdiensten voor het Dierenpark zal in 2010 concreet op de agenda komen en tot besluitvorming moeten leiden.

Het gecertificeerde kwaliteitssysteem van WMD (ISO 2001) eindigt in 2010. Er zal een hercertificatie plaatsvinden.

In 2010 zullen verkiezingen voor de ondernemingsraad worden gehouden.

De samenwerking met Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) en Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN) voor de activiteiten in Indonesië zal verder worden uitgewerkt.

Het huidige Beleidsplan eindigt in 2010. In 2010 zal een nieuw beleidsplan worden gemaakt en besproken in de diverse gremia.

Kengetallen (enkelvoudig)

	2009	2008	2007	2006	2005	
Algemeen						
Productie en inkoop	33.178	32.386	32.351	33.032	31.926	x 1.000 m3
Eigen en onverantwoord verbruik	1.635	1.407	1.737	1.463	1.788	x 1.000 m3
Levering totaal	31.543	30.979	30.614	31.569	30.138	x 1.000 m3
waarvan engros	2.452	1.889	1.795	1.803	1.737	x 1.000 m3
Lengte hoofdleidingnet	4.796	4.331	4.298	4.259	4.288	in km's
Aantal actieve aansluitingen	193.202	191.706	188.877	186.365	184.701	per 31/12
Gemiddeld aantal aansluitingen	192.454	190.292	187.621	185.533	184.528	
Verbruik kleinverbruik						
	125	128	127	132	131	m3/aansluiting
Balans						
Aanschafwaarde materiele vaste activa	213.538	201.482	193.092	190.428	182.518	
Boekwaarde materiele vaste activa	118.798	113.776	112.414	113.914	113.984	
Boekwaarde in % van de aanschafwaarde	56	56	58	60	62	
Boekwaarde per aansluiting per 31/12	614	593	595	611	617	
Investeringen in het jaar(netto)	12.667	8.828	6.018	7.910	9.508	
Eigen vermogen in % van het balanstotaal	29,3	28,5	27,2	24,4	23,9	
Resultaten						
Netto omzet water	37.105	36.095	35.535	36.259	35.594	
Geactiveerde bedrijfslasten	1.768	1.559	1.691	1.760	1.776	
Overige opbrengsten	6.646	6.422	5.684	5.247	3.697	
Afschrijvingen	7.617	7.442	7.449	7.922	6.634	
Saldo rentelasten en -baten	2.344	2.768	4.347	4.048	6.108	
Loonkosten incl. sociale lasten	10.630	9.891	9.322	9.124	9.371	
Overige kosten	15.439	14.408	14.212	13.926	11.680	
Grondwaterbelasting	6.354	5.984	5.863	5.877	5.816	
Resultaat excl. deelnemingen	3.135	3.583	1.717	2.369	1.458	
Bedrijfsresultaat						
Verkopen in eigen voorzieningsgebied	28.367	28.390	28.144	28.894	28.260	x 1.000 m3
Opbrengst	131	127	126	125	126	€ct/M3
Opbrengst per aansluiting (gemiddeld)	193	190	189	195	193	€/aansl
Afschrijvingen in % van de aanschafwaarde	3,48	3,69	3,86	4,16	3,63	
Rentepercentage langlopende leningen	3,96	4,27	4,59	4,61	4,75	
Kapitaalslasten per aansluiting in €	51	53	62	64	69	
Overige kosten per aansluiting in €	82	75	75	75	63	per 31/12
Grondwaterbelasting per aansluiting in €	33	31	31	32	31	per 31/12
Aantal werknemers						
	173	170	165	169	162	per 31/12
Gemiddeld aantal werknemers in Fte's	161	158	154	160	165	
Personeelskosten per werknemer(Fte)	65.215	62.601	60.532	57.025	56.794	in €
Aantal aansluitingen per werknemer						
	1.181	1.204	1.218	1.160	1.118	

Voorzieningsgebied WMD

- Drinkwaterproductiestation
- Exploitatieregiokantoor
- Exploitatiesteunpunt
- Hoofdkantoor

Enkelvoudige balans per 31 december 2009

Voor winstverdeling (bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	31 december 2009	31 december 2008
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	4	118.798	113.776
Financiële vaste activa	5	9.627	8.756
		128.425	122.532
Flottende activa (ten hoogste 1 jaar)			
Vorraden		667	684
Vorderingen		4.328	3.305
Liquide middelen		1.732	432
		6.727	4.421
		135.152	126.953
PASSIVA			
Eigen Vermogen			
Gestort en opgevraagd kapitaal	7	91	91
Herwaarderingsreserve		903	903
Statutaire reserve		36.641	34.051
Reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen		-754	-1.384
Onverdeelde winst		2.758	2.595
		39.639	36.256
Vorzieningen	8	2.139	2.028
Langlopende schulden			
Leningen	9	60.712	67.088
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Schulden aan kredietinstellingen	10	13.453	6.849
Schulden aan handelscrediteuren		2.974	2.324
Belastingen en premies sociale verzekeringen		1.174	1.055
Overige schulden		15.061	11.353
		32.662	21.581
		135.152	126.953

Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2009

Bedragen in duizenden euro's

	Ref.	2009	2008
Netto omzet			
Drinkwaterverkopen	12	37.105	36.095
Geactiveerde salarissen	13	1.768	1.559
Overige bedrijfsopbrengsten	14	6.646	6.422
		45.519	44.076
Bedrijfslasten			
Waterinkopen	15	912	1.248
Elektrische energie		1.422	1.241
Chemicaliën e.d.		504	432
Kosten uitbesteed werk	16	5.256	4.707
Personeelskosten	17	10.630	9.891
Afschrijvingen	18	7.617	7.442
Grondwaterbelasting	19	6.354	5.984
Overige bedrijfskosten	20	7.345	6.780
		40.040	37.725
Bedrijfsresultaat		5.479	6.351
Rentebaten		750	638
Rentelasten		-3.094	-3.406
Financieel resultaat	21	-2.344	-2.768
		3.135	3.583
Resultaat deelnemingen	22	-377	-988
Resultaat		2.758	2.595

Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening

1. Algemeen

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Activiteiten

De NV Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) is gevestigd aan de Lauwers 3 te Assen. Dit is tevens de statutaire vestigingsplaats van de vennootschap. De activiteiten van WMD en haar dochtermaatschappijen bestaan voornamelijk uit de zorg voor en instandhouding van de (drink)watervoorziening in haar verzorgingsgebied, benevens het verrichten van alle werkzaamheden, daarmee in verband staande, in de ruimste zin.

Verbonden partijen

WMD is verbonden met een drietal stichtingen, te weten:

- Stichting Aqua et Labor: een stichting die is opgericht met als doel het ondersteunen in financiële en andere zin van (oud)werknemers van WMD, bij problemen in de privésfeer ten gevolge van wijzigingen van regelingen van de overheid of anderszins, één en ander in de meest ruime zin van het woord.
- Stichting Vakantieverblijven van de NV Waterleidingmaatschappij Drenthe: een stichting die vakantieverblijven exploiteert die kunnen worden verhuurd aan (oud)werknemers van WMD.
- Stichting Waterlaboratorium Noord: een stichting die de wateranalyses en onderzoeken voor WMD en Waterbedrijf Groningen verzorgt.

Vaste activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschafwaarde of vervaardigingskosten, onder aftrek van de bijdragen van derden, en vermindert met de daarover berekende afschrijvingen. De gronden ten behoeve van het project Waterland zijn gewaardeerd op de vervangingswaarde op het moment van ingebruikname. Voor het niet-gerealiseerde gedeelte is een herwaarderingsreserve gevormd. De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur en worden berekend naar een vast percentage van de aanschafwaarde of vervaardigingskosten.

Financiële vaste activa

Hypothecaire leningen

Dit betreffen hypothecaire leningen verstrekt aan (oud)-werknemers van WMD.

Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaardemethode negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover WMD in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaarding worden, uitgaande van de waarden bij eerste verandering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering, vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde: afwaardering vindt plaats ten laste van de winst- en verliesrekening.

De deelneming van WMD in de Drentsche Golf & Country Club wordt aangehouden vanwege het strategisch belang van haar ligging in een toekomstig waterwingebied.

Overige vorderingen

Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, zonodig onder aftrek van een voorziening voor mogelijk oninbare posten.

Vlottende activa

Vorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen vaste verrekenprijzen, die de laatst betaalde inkooprijzen benaderen. Waar nodig wordt voor incurantheid een voorziening getroffen.

Eigen vermogen

Reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen

Zie voor een nadere toelichting op de omrekening van vreemde valuta en de post 'reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen' de grondslagen voor de bepaling van het resultaat.

Overige activa en passiva

Voor zover niet anders is aangegeven, worden activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde. De aflossingsverplichtingen voor het komende boekjaar op langlopende leningen zijn gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Netto omzet

De netto omzet omvat het aan afnemers in rekening gebrachte waterverbruik dat toegerekend is aan het desbetreffende boekjaar.

Geactiveerde salarissen

Dit betreft toegerekende personeelskosten aan in eigen beheer vervaardigde productie- en distributiemiddelen.

Pensioenen

WMD heeft de pensioenen voor haar medewerkers ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Dit fonds heeft een toegezegde pensioenregeling. De regeling mag echter in de jaarrekening worden verwerkt als ware sprake van een toegezegde bijdrageregeling aangezien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- de rechtspersoon is aangesloten bij een bedrijfstakpensioenfonds en past tezamen met andere rechtspersonen dezelfde pensioenregeling toe en
- de rechtspersoon heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

Als gevolg van het voorgaande betaalt de onderneming op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfonds en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de onderneming geen verplichtingen uit hoofde van haar pensioenregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten op het moment dat deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien deze tot een terugstorting leiden of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Bedrijfslasten

De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De kosten van groot onderhoud worden verantwoord in het jaar waarin zij worden gemaakt.

Vennootschapsbelasting

Ingevolge de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 (artikel 2, leden 3 en 7) is de vennootschap niet onderworpen aan de heffingen van deze wet. Bij de deelnemingen die belastingplichtig zijn, wordt de belasting over het resultaat berekend door toepassing van het geldende tarief op het resultaat van het boekjaar. Met fiscaal vrijgestelde bedragen, dan wel niet aftrekbare bedragen wordt dienovereenkomstig rekening gehouden.

Omrekenen vreemde valuta's

De Indonesische groepsmaatschappijen van WMD leggen transacties en balansposten in hun administraties vast in de eigen functionele valuta, te weten de rupiah. WMD neemt commerciële transacties welke luiden in rupiah, op tegen de wisselkoersen die gelden op de dag van de transacties. WMD rekent monetaire balansposten uitgedrukt in rupiah om tegen de contante koers per balansdatum. Koersverschillen die voortvloeien uit de afwikkeling van deze transacties en uit de omrekening van monetaire posten worden in het resultaat verwerkt.

Bij de consolidatie rekent WMD de balansen van de Indonesische groepsmaatschappijen om in euro's tegen de koers per balansdatum. De winst- en verliesrekeningen van deze entiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoersen van de desbetreffende periode. De valutakoersverschillen die voortvloeien uit de omrekening van de netto-investering in de Indonesische groepsmaatschappijen, worden verwerkt in het eigen vermogen onder de post 'reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen'. Dit geldt ook voor de valutakoersverschillen op leningen en andere financiële instrumenten voor zover deze het valutarisico in verband met de netto-investering afdekken.

Koersverschillen die zijn verantwoord onder de post 'reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen', zijn niet uitkeerbaar tenzij de desbetreffende deelneming is verkocht of geliquideerd.

4. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	TOTAAL	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen	Overige	Werken in uitvoering
Aanschafwaarde	201.482	69.360	50.627	70.338	8.164	2.993
Cumulatieve afschrijvingen	87.706	22.195	31.341	28.150	6.020	-
Boekwaarde per 31 december 2008	113.776	47.165	19.286	42.188	2.144	2.993
Investerings- aftrek van bijdragen van derden per saldo	12.667	1.268	1.304	7.523	2.019	553
Afschrijvingen	-7.606	-1.587	-2.807	-1.878	-1.334	-
Desinvesteringen	-39	-18	-21	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2009	118.798	46.828	17.762	47.833	2.829	3.546
Aanschafwaarde	213.538	70.591	51.878	77.861	9.662	3.546
Cumulatieve afschrijvingen	94.740	23.763	34.116	30.028	6.833	-
Boekwaarde per 31 december 2009	118.798	46.828	17.762	47.833	2.829	3.546
Afschrijvings- percentages		0-2,5	10-20	2,5-3,3	10-25	

In het boekjaar werd terzake van materiële vaste activa een bedrag van € 159.000 aan bouwrente geactiveerd.

5. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	TOTAAL	Deelne- ming in groeps- maat- schap- pijen	Vordering op groeps- maatschappijen	Overige deelnemingen	Overige vorderingen
Boekwaarde per 1 januari 2009	8.756	1.759	4.384	342	2.271
Koersverschillen	630	193	-	-	437
Investerings	509	-	373	5	131
Resultaat deelnemingen	-377	-365	-	-12	-
Naar voorzieningen	109	109	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2009	9.627	1.696	4.757	335	2.839

	2009	2008
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		
Noordwater BV	100%	1.696
Aqua Borealis BV	100%	-1.080
		616
Bij: Naar voorzieningen		1.080
		1.696
		1.759

De negatieve deelneming in Aqua Borealis BV wordt overgeboekt naar de voorzieningen, zie hiertoe de toelichting bij deelnemingen.

Vorderingen op groepsmaatschappijen				
Noordwater BV			3.739	3.433
Aqua Borealis BV			1.018	951
			4.757	4.384
Overige deelnemingen		Vestigingsplaats		
Drentsche Golf & Country Club BV	Assen	20,0%	159	20,0% 125
Water Fund Holland BV	Nieuwegein	11,1%	136	11,1% 136
KWH Water BV	Rijswijk	2,5%	25	3,0% 25
Reststoffenunie Waterleidingbedrijven BV	Nieuwegein	2,9%	10	2,9% 10
Aquanet BV	Rijswijk	0,0%	0	21,4% 46
Futuro BV	Voorburg	20,0%	5	0% 0
			335	342
Overige vorderingen				
Hypothecaire leningen			776	858
VOF Anloo			245	320
VOF Hondsrug			50	0
Dierenpark Emmen			162	174
Stichting Water- laboratorium Noord			800	550
Drentsche Golf & Country Club BV			360	360
Personeel			9	9
			2.402	2.271
Totaal financiële vaste activa			9.627	8.756

6. Vlottende activa

De vlottende activa zijn als volgt samengesteld:

	2009	2008
Voorraden		
Distributie- en verpakkingsmateriaal	667	684
Vorderingen (ten hoogste 1 jaar)		
Debiteuren en af te rekenen met afnemers	2.788	2.172
Voorziening oninbare vorderingen	-617	-589
Omzetbelasting	461	338
Voorschot Stichting Vakantieverblijven	493	480
Stichting Waterlaboratorium Noord	0	100
Overlopende activa en overige vorderingen	1.203	804
	4.328	3.305
Liquide middelen		
Kas	7	3
Kredietinstellingen	1.725	429
	1.732	432
Totaal vlottende activa	6.727	4.421

7. Eigen vermogen

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit 5.000 aandelen elk groot nominaal € 50,-. Hiervan zijn geplaatst en volgestort 1.814 aandelen.

	2009	2008
Maatschappelijk kapitaal	250	250
Aandelen in portefeuille	-159	-159
Gestort en opgevraagd kapitaal	91	91

De overige componenten van het eigen vermogen zijn als volgt weergegeven:

	TOTAAL	Herwaar- derings- reserve	Statu- taire reserve	Reserve om- rekenings- verschillen	Onver- deelde winst
Stand per 1 januari 2009	36.165	903	34.051	-1.384	2.595
Winstverdeling 2008	0	-	2.595	-	-2.595
Dividend 2008	-5	-	-5	-	-
Reserve omrekenings- verschillen buitenlandse deelnemingen	630	-	-	630	-
Onverdeelde winst 2009	2.758	-	-	-	2.758
Stand per 31 december 2009	39.548	903	36.641	-754	2.758

8. Voorzieningen

Deze post bestaat uit:

	2009	2008
Voorziening uitgestelde personeelsbeloningen	1.059	1.057
Voorziening deelneming	1.080	971
Totaal	2.139	2.028

Deze voorziening is gevormd voor de in de toekomst uit te betalen personeelsbeloningen in het kader van een 10-, 20-, 30- en 40-jarig dienstjubilea alsmede een ontslaguitkering bij einde dienstverband. Het verloop van deze voorziening was als volgt:

Stand per 1 januari	1.057
Mutatie boekjaar	2
Stand per 31 december	1.059

De voorziening deelneming betreft de negatieve waarde van de deelneming in Aqua Borealis BV. Het verloop van deze voorziening was als volgt:

Stand per 1 januari	971
Mutatie boekjaar	109
Stand per 31 december	1.080

9. Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen onderhandse leningen van kredietinstellingen, pensioenfondsen en dergelijke.

	2009	2008
Leningen		
Stand per 1 januari	73.610	80.419
Afgelost	6.522	6.809
Nieuwe leningen	0	0
	67.088	73.610
Aflossingen komend jaar	-6.376	-6.522
Stand per 31 december	60.712	67.088

Jaar van aflossing	TOTAAL	2-4 %	4-6 %	6-8 %	8-10 %
2010	6.376	3.000	2.310	953	113
2011	6.036	3.000	2.310	681	45
2012	5.529	3.000	2.166	318	45
2013	5.257	3.000	1.939	318	0
2014 e.v.	43.890	24.550	18.342	998	0
	67.088	36.550	27.067	3.268	203

10. Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn als volgt samengesteld:

	2009	2008
Kredietinstellingen		
Kasgeldlening	5.000	-
Rekening-courant	2.077	327
Aflossingsverplichting langlopende leningen	6.376	6.522
Stand per 31 december	13.453	6.849
Handelscrediteuren	2.974	2.324
Belastingen en premies Sociale verzekeringen		
Loonheffing	350	322
Sociale verzekeringen	76	74
Pensioenpremies	137	129
Waterbelasting en grondwaterheffing	611	530
Stand per 31 december	1.174	1.055
Overige schulden		
Te betalen vakantierechten	946	886
Te betalen interest	733	862
Tijdelijk krediet NieuWater BV ¹⁾	11.200	8.500
Overige	2.182	1.105
Stand per 31 december	15.061	11.353
Totaal kortlopende schulden	32.662	21.581

1) WMD maakt tijdelijk gebruik van overtollige liquide middelen bij NieuWater BV. Dit geld is ten allen tijde opvraagbaar door NieuWater BV. In 2010 zal dit tijdelijk krediet geheel worden afgelost.

11. Niet uit de balans bijkende verplichtingen

WMD is aansprakelijk voor de schulden van VOF Anloo en VOF Hondsrug.

WMD is tezamen met Waterbedrijf Groningen aansprakelijk voor de schulden van de Stichting Waterlaboratorium Noord.

WMD heeft zich garant gesteld voor een bedrag van 22 miljoen euro voor de door NieuWater BV aangegane lening bij NV Bank Nederlandse Gemeenten. WMD heeft aan de NV Bank Nederlandse Gemeenten een borgtocht afgegeven van 10 miljoen euro als zekerheid voor een rekening-courant faciliteit van NieuWater BV.

WMD staat garant voor de betalingsverplichtingen van aflossing en rente zoals die jaarlijks verschuldigd is door Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië aan de Rabobank met betrekking tot een verstrekte geldlening van € 4.000.000. De garantstelling is beperkt tot de aflossing en rente zoals die jaarlijks verschuldigd is en strekt zich niet uit tot toekomstige verplichtingen.

WMD heeft inzake huur, operational lease en dergelijke langlopende financiële verplichtingen aangegaan tot een bedrag van € 732.340.

WMD is inzake energie-inkoop (vastleggen energieprijzen tot 2013) langlopende financiële verplichtingen aangegaan tot een bedrag van € 4.323.853.

Verplichting	=< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Kopieermachines / printers	49.316	76.900	0	126.216
Leaseauto's	239.506	366.618	0	606.124
	288.822	443.518	0	732.340

12. Drinkwaterverkopen

	2009	2008
Kleinverbruik	29.555	29.048
Grootverbruik	5.123	5.019
Levering zusterbedrijven	1.420	1.077
Vergoeding brandkranen en sprinklers	1.007	951
Totaal opbrengsten	37.105	36.095

13. Geactiveerde salarissen

Dit betreft toegerekende personeelskosten aan in eigen beheer vervaardigde productie- en distributiemiddelen.

14. Overige bedrijfsopbrengsten

Dit betreft alle opbrengsten die geen verband houden met de verkoop van water, zoals opbrengst werken voor derden, opbrengst huren en pachten, vergoeding incasso- en afsluitkosten en meeliftopbrengsten van zuiverings- en waterschappen en gemeenten.

15. Waterinkopen

Dit betreft ingekocht water bij collega waterbedrijven.

16. Kosten uitbesteed werk

Tot deze post behoren onder meer de kosten van uitbesteed onderhoud aan terreinen, gebouwen, machines en installaties en leidingwerken, kosten van uitzendkrachten, onderzoek waterkwaliteit en computercentrum.

17. Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt samengesteld:

	2009	2008
Salarissen	8.185	7.797
Sociale lasten	727	734
Pensioenlasten	1.039	962
Pseudo-premies	0	-130
Overige personeelskosten	679	528
Totaal personeelskosten	10.630	9.891

18. Afschrijvingen

De afschrijvingskosten zijn als volgt samengesteld:

	2009	2007
Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen- en terreinen	1.587	1.590
Machines en installaties	2.807	2.817
Leidingen en watermeters	1.878	1.739
Overige vaste bedrijfsmiddelen	1.334	1.320
	7.606	7.466
Resultaat bij verkoop	15	-24
Doorberekende afschrijvingen	-4	-
Totaal afschrijvingen	7.617	7.442

19. Grondwaterbelasting

Dit betreft een grondwaterbelasting en grondwaterheffing van € 0,2019 (2008: € 0,1987) per m³ onttrokken grondwater.

20. Overige bedrijfskosten

Tot deze post behoren onder meer de kosten van waterzuivering en waterwinning, huisvestingskosten, kosten technische bedrijfs- en vervoersmiddelen, reis- en verblijfkosten, belastingen en verzekeringen, porti- en telefoonkosten, adviezen, algemene bedrijfsbehoeften en vergoeding landbouwschaderegeling.

21. Financieel resultaat

De rentelasten hebben betrekking op betaalde rente langlopende leningen. De rentebaten hebben betrekking op ontvangen hypotheek-rente leningen personeel alsmede de rentevergoeding op overige leningen.

22. Resultaat deelnemingen

Het resultaat deelnemingen is als volgt samengesteld:

	2009	2008
Noordwater BV	-256	-813
Aqua Borealis BV	-109	-124
Drentsche Golf & Country Club BV	33	-51
Aquanet BV	-45	-
Totaal	-377	-988

23. Overige informatie

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2009 had de vennootschap gemiddeld 161 werknemers (FTE) in dienst (2008: 158).

Beloning bestuurder en commissarissen

De commissarissen ontvingen gezamenlijk een beloning van € 21.706 over 2009 (over 2008: € 21.306). De commissarissen in overheidsdienst ontvingen de beloning niet persoonlijk.

De bezoldiging van de bestuurder omvat salaris, vakantiegeld, sociale lasten en pensioenlasten en bedroeg over 2009 € 202.403 (over 2008: € 199.216).

Geconsolideerde balans per 31 december 2009

Voor winstverdeling (bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	31 december 2009	31 december 2008
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	26	136.939	136.237
Financiële vaste activa	27	10.257	6.614
		147.196	142.851
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)			
Voorraden		856	822
Vorderingen		6.470	5.964
Liquide middelen		4.933	3.006
		12.259	9.792
		159.455	152.643
PASSIVA			
Groepsvermogen*			
	28	39.639	36.256
Minderheidsbelang van derden			
	29	-1.172	-661
Voorzieningen			
	30	1.538	1.407
Langlopende schulden			
	31		
Leningen kredietinstellingen		71.899	78.971
Overige leningen		443	7.844
Achtergestelde lening*		10.516	3.218
		82.858	90.033
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Schulden aan kredietinstellingen		13.545	7.915
Schulden aan handelscrediteuren		3.396	2.592
Belastingen en premies sociale verzekeringen		1.421	1.158
Schulden aan niet-geconsolideerde deelnemingen		11.200	8.500
Overige schulden		7.030	5.443
		36.592	25.608
		159.455	152.643

* Deze posten vormen gezamenlijk het aansprakelijk vermogen ten bedrage van € 50.155 (in 2008: € 39.474).

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2009

(Bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2009	2008
Netto omzet			
Waterverkopen	34	42.630	40.832
Geactiveerde bedrijfslasten		2.101	2.027
Overige bedrijfsopbrengsten		8.451	7.090
		53.182	49.949
Bedrijfslasten			
Waterinkopen		1.187	1.398
Elektrische energie		2.150	2.142
Chemicaliën e.d.		765	502
Kosten uitbesteed werk		5.210	4.459
Personeelskosten	35	13.792	12.515
Afschrijvingen	36	7.842	9.513
Grondwaterbelasting		6.353	5.984
Overige bedrijfskosten	37	10.114	9.098
		47.413	45.611
Bedrijfsresultaat		5.769	4.338
Rentebaten		651	1.082
Rentelasten		-3.907	-4.423
Financieel resultaat		-3.256	-3.341
Resultaat voor belastingen		2.513	997
Winstbelastingen		93	897
Resultaat deelnemingen	38	-282	-123
Resultaat na belastingen		2.324	1.771
Minderheidsbelang van derden		434	824
Resultaat		2.758	2.595

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2009

(Bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2009	2008
Bedrijfsresultaat		5.769	4.338
Afschrijvingen		9.059	9.522
Mutatie voorzieningen		131	35
Extra opbrengst verkoop Kiwa			
Verandering in werkkapitaal			
Vorderingen		-506	1.789
Voorraden		-34	-96
Kortlopende schulden		10.984	7.975
		10.444	9.668
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		25.403	23.563
Ontvangen/betaalde interest		-3.256	-3.341
Betaald dividend		-6	-6
Vennootschapsbelasting		93	898
		-3.169	-2.449
Kasstroom uit operationele activiteiten		22.234	21.114
Investerings in materiële vaste activa		-17.356	-12.159
Desinvesteringen in materiële vaste activa		7.595	415
Investerings in financiële vaste activa per saldo		-3.340	-751
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-13.101	-12.495
Mutatie reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen		630	-476
Aflossing langlopende schulden		-6.695	-7.864
Mutatie aandeel derden		-511	-909
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-7.013	-9.249
Koersverschillen		-630	476
Mutatie geldmiddelen		1.927	-154
Stand per 1 januari		3.006	3.160
Stand per 31 december		4.933	3.006

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening

24. Grondslagen van de consolidatie

Geconsolideerd worden die ondernemingen waarin WMD rechtstreeks of middellijk voor meer dan 50% deelneemt in het geplaatste kapitaal en waar WMD beslissende zeggenschap kan uitoefenen. De financiële gegevens worden voor 100% opgenomen; het aandeel van derden in het groepsvermogen en de groepswinst is vermeld onder 'minderheidsbelang van derden'. Voorts wordt het belang in VOF Anloo (37%) alsmede VOF Hondsrug (50%) naar evenredigheid in de consolidatie betrokken. In de geconsolideerde jaarrekening zijn naast de vennootschap WMD direct de volgende deelnemingen betrokken:

naam	vestigingsplaats	deelname in %
Noordwater BV	Assen	100
Aqua Borealis BV	Assen	100

Voor een overzicht van alle deelnemingen die in de consolidatie zijn betrokken, wordt verwezen naar bijlage 1.

25. Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de eindejaarskoers.

26. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	TOTAAL	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Overige	Werken in uitvoering
Boekwaarde per 1 januari 2009	136.237	53.605	22.944	53.136	6.552
Investerings onder aftrek van bijdragen van derden per saldo	17.356	1.033	305	16.142	-124
Afschrijvingen	-9.059	-1.603	-3.231	-4.225	-
Desinvestering Indonesië	-8.771	-4.549	-695	-3.527	-
Afschrijving desinvestering Indonesië	1.176	66	237	873	-
Boekwaarde per 31 december 2009	136.939	48.552	19.560	62.399	6.428
Aanschafwaarde	237.364	72.670	56.699	101.567	6.428
Cumulatieve afschrijvingen	100.425	24.118	37.139	39.168	-
Boekwaarde per 31 december 2009	136.939	48.552	19.560	62.399	6.428

Bij vier Indonesische entiteiten heeft per 31 december 2009 een teruggave van activa plaatsgevonden. Deze activa waren bij de oprichting van deze entiteiten ingebracht door de lokale waterleidingbedrijven en vanaf oprichtingsdatum is op deze activa afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn in 2009 ineens ten gunste van de resultatenrekening geboekt en de activa zijn tegen inbrengwaarde verrekend met de lokale waterleidingbedrijven.

Voor de verrekening verwijzen wij naar de toelichting op de langlopende schulden en de toelichting bij leningen u/g in de financiële vaste activa.

27. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

Niet geconsolideerde deelnemingen

Boekwaarde op 1 januari	386
Desinvesteringen per saldo	-21
Boekwaarde op 31 december	365

De niet geconsolideerde deelnemingen zijn als volgt samengesteld:

	2009		2008	
	belang in %	bedrag	belang in %	bedrag
Gewaardeerd op verkrijgingsprijs:				
Water Fund Holland BV Nieuwegein	11%	136	13%	136
SamenWater BV Groningen	0,1%	10	0,1%	10
KWH Water BV Rijswijk	2,5%	25	2%	25
Reststoffenunie Waterleidingbedrijven BV Nieuwegein	2,9%	10	2%	10
Aquanet BV Rijswijk	0%	-	21,4%	46
		181		227
Gewaardeerd op netto vermogenswaarde*				
		-295		-191
		-114		36
Bij: naar voorzieningen		479		350
		365		386

* De volgende niet geconsolideerde deelnemingen zijn gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode:

Naam	Vestigingsplaats	deelname in %
PT Ecosam	Balikpapan	45%
Intaquin BV	Balk	50%
NieuWater BV	Assen	50%
Drentsche Golf & Country Club BV	Assen	20%
Futuro BV	Voorburg	20%
H2O BV	Assen	100%
PT WLN	Manado	47,7%

Vorderingen op niet geconsolideerde deelnemingen

Boekwaarde op 1 januari	990
Investerings per saldo	710
Boekwaarde op 31 december	1.700

Overige vorderingen

Boekwaarde op 1 januari	3.683
Investerings per saldo*	2.683
Boekwaarde op 31 december	6.366

* De mutatie ten opzichte van het vorig boekjaar heeft met name betrekking op de teruggave van activa door de lokale PT waterbedrijven aan de lokale gemeenten in Indonesië. Dit betreft, evenals de oorspronkelijke verwerving, een boekhoudkundige transactie die pas aan het eind van de samenwerkingsperiode tot een daadwerkelijke verrekening kan leiden. WMD is hierin geen direct belanghebbende, behalve dan dat de transactie uiteindelijk tot een lagere verrekening tussen aandeelhouders kan leiden. Het risico voor WMD bij deze deelnemingen beperkt zich tot een bedrag van € 779.000 in verband met aan de lokale gemeenten verstrekte leningen ten behoeve van de aankoop van een minderheidsbelang in de gezamenlijke PT waterbedrijven. Zie voor de teruggave van de activa ook de toelichting op de materiële vaste activa.

Belastingen

Boekwaarde op 1 januari	1.555
Investerings per saldo	271
Boekwaarde op 31 december*	1.826

* Van de verrekenbare verliezen is het (nog) niet waarschijnlijk dat toekomstige fiscale winst binnen één jaar beschikbaar komt ter compensatie of dat verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut.

28. Groepsvermogen

Voor de toelichting op het groepsvermogen en het verloop van het eigen vermogen van de vennootschap wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans.

29. Minderheidsbelang

Het verloop van het minderheidsbelang is als volgt:

Boekwaarde op 1 januari	-661
Investerings per saldo	-511
Boekwaarde op 31 december	-1.172

30. Voorzieningen

Deze zijn als volgt samengesteld:

	2009	2008
Uitgestelde personeelsbeloningen	1.059	1.057
Deelnemingen	479	350
Totaal	1.538	1.407

31. Langlopende schulden

De overige leningen hebben betrekking op renteloze, niet-aflosbare leningen met een looptijd van vijftien jaar van lokale gemeenten in Indonesië. Het verloop van de overige leningen was als volgt:

Stand per 1 januari	7.844
Overgeboekt naar kortlopende schulden	-1.379
Teruggave activa*	-8.771
Gerangschikt onder langlopende vorderingen	2.414
Overige mutaties	335
Stand per 31 december	443

* Zie ook de toelichting op de materiële vaste activa.

De achtergestelde leningen hebben betrekking op de Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië.

32. Overige activa en passiva

Voor de toelichting op overige activa en passiva wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

33. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Ingevolge de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 (artikel 2, blijkende verplichtingen leden 3 en 7) is de vennootschap niet onderworpen aan de heffingen van deze wet. Enkele deelnemingen van de vennootschap zijn echter wel onderworpen aan de heffing van vennootschapsbelasting voor zover het Nederlandse vennootschappen betreft en winstbelasting voor zover het Indonesische vennootschappen betreft. Op grond van de wet zijn deze vennootschappen en de met haar gevoegde dochterondernemingen ieder hoofdelijk aansprakelijk.

34. Waterverkopen

	2009	2008
Waterverkopen binnen Nederland	38.850	38.331
Waterverkopen binnen Indonesië	3.780	2.501
Totaal	42.630	40.832

35. Personeelskosten

Gedurende het jaar 2009 had de onderneming 845 werknemers (fte) in dienst (2008: 844), waarvan 662 in het buitenland (2008: 677).

36. Afschrijvingen

In de afschrijvingskosten is een boekwinst van € 40.000 begrepen voor afgestoten activa in Nederland (2008: € 9.000) en een bate van € 1.176.000 voor correctie van afschrijvingen van desinvesteringen in Indonesië.

37. Overige bedrijfskosten

In de overige bedrijfskosten zijn positieve koersverschillen van € 10.000 begrepen (2008: € 49.000 last).

38. Resultaat deelnemingen

Niet geconsolideerde deelnemingen:	2009	2008
NieuWater BV	-9	-8
Intaquin BV	-45	-64
PT WLN Manado	-216	-
Aquanet BV	-45	-
Drentsche Golf en Country Club BV	33	-51
Totaal	-282	-123

39. Overige informatie

Accountantskosten

Aan PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. werden de volgende bedragen betaald:

	2009	2008
Controle jaarrekening	79	82
Andere controlewerkzaamheden	5	0
Fiscale aangiften en- advisering	75	76
Andere niet-controlediensten	28	34
Totaal	187	192

De overige posten in de winst- en verliesrekening zijn toegelicht in de enkelvoudige jaarrekening.

Assen, 28 juni 2010

De directeur
K.J. Hoogsteen

De commissarissen
T. Klip-Martin
M.J. Augusteijn-Esser
J. Kuper
J.H. van der Laan
A. Meijer
G. Vliegghuis

Overige gegevens

Statutaire bepaling winst

Statutaire bepalingen

De statutaire bepalingen ten aanzien van de winstbestemming luiden als volgt:

Artikel 26

- 1 Van de vennootschappelijke winst kan jaarlijks een door de directie met goedkeuring van de Raad van Commissarissen te bepalen percentage worden gereserveerd, terwijl daarop voorts in aftrek worden gebracht de niet gedelgde verliessaldi van de voorgaande jaren, alsmede de belastingen die ten laste van de winst geheven zijn of geheven zullen worden, zo nodig door schatting vast te stellen.
- 2 De aldus resterende winst staat ter beschikking van de algemene vergadering. Van deze winst mag slechts een dividend worden uitgekeerd tot een percentage van maximaal de wettelijke rente. Van het vorenstaande kan slechts worden afgeweken door de algemene vergadering op basis van een besluit genomen met drievierde van de uitgebrachte stemmen, tenminste vertegenwoordigende meer dan éénenvijftig (51%) procent van het geplaatste aandelenkapitaal, in een vergadering waarin tenminste tweederde van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigd is. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de Raad van Commissarissen genomen met algemene stemmen in een vergadering waarin alle commissarissen aanwezig dan wel vertegenwoordigd zijn.

Voorstel winstbestemming

Voorstel winstbestemming

Voorgesteld wordt het maximaal toegestane dividend, ter grootte van 6%, zijnde de wettelijke rente per 1 januari 2009 van het geplaatste aandelenkapitaal, aan aandeelhouders uit te keren en het restant aan de statutaire reserve toe te voegen.

Derhalve:

a) Dividend (6%)	€ 5.000
b) Toevoegen aan de statutaire reserve	€ 2.753.000

De onverdeelde winst is als afzonderlijke post onder het Eigen Vermogen opgenomen.

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina 34 tot en met 55 opgenomen jaarrekening 2009 van N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe te Assen bestaande uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2009 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het directieverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de vennootschap. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de directie van de vennootschap heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Verklaring betreffende
andere wettelijke
voorschriften en/of
voorschriften van
regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het directieverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Zwolle, 28 juni 2010
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

A.L. Koops-Aukes RA

Bijlage 1: Overzicht van geconsolideerde werkmaatschappijen

naam	vestigingsplaats	deelname in %
Gietwater BV	Assen	99
Bètawater BV	Assen	100
Anl'eau BV	Assen	100
VOF Anloo	Anloo	37
VOF Hondsrug	Annen	50
IndoWater BV	Assen	100
Tirta Drenthe BV	Assen	100
Tirta Sulawesi BV	Assen	100
Tirta Maluku BV	Assen	100
Tirta Papua BV	Assen	100
PT Tirta Inti Drenthe	Manado	97.5
Ad Fontes BV	Assen	100
PT Ake Maluku Utara	Bandung	95
PT Inowa Prima Consult	Bandung	70
PT Dream Sukses Airindo	Ambon	58
PT War Besrendi	Biak	51
PT Tirta Remu	Sorong	51
PT Air Manado	Manado	51
PT Air Tomohon	Tomohon	51
PT Wedu Merauke	Merauke	51
PT Air Minum Baliem	Wamena	51
PT Tirta Numbay	Jayapura	51
PT Air Minahasa Selatan	Minahasa	51

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe

Hoofdkantoor

Lauwers 3
Postbus 18
9400 AA Assen

tel: (0592) 85 45 00
fax: (0592) 85 45 99

www.wmd.nl
info@wmd.nl